

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ У КРАЇНАХ СВІТУ

О. В. ЛОШЕНЮК

(Київський національний торговельно-економічний університет)

Анотація. *Мета статті полягає у виявленні основних методів регулювання міжнародної трудової міграції на національному, міжнародному та інтеграційному рівнях. Стаття присвячена аналізу міграційних політик країн світу з метою визначення пріоритетних механізмів регулювання міжнародної трудової міграції. Методика дослідження.* *Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. Результати.* *Розроблено механізми й особливості регулювання міжнародної трудової міграції країнами світу, які включають у себе, у першу чергу, якісні вимоги до іноземної робочої сили, спрощену схему «робочої авторизації», віковий ценз, вимоги до стану здоров'я іммігрантів, обмеження особистісного характеру, пряме квотування імпорту робочої сили, систему санкцій, програми репатріації тощо. Практична значущість результатів дослідження.* *У статті обґрунтовано, що впровадження запропонованих механізмів сприятиме інтеграції України у світовий ринок праці, співпраці із закордонними українцями, зміцненню конкурентних переваг від обміну трудовими ресурсами та запобіганню негативних наслідків міжнародної трудової міграції. Основні наукові положення статті можна використовувати як у практиці підприємств різних сфер діяльності, так і для держави загалом у питаннях регулювання міжнародної трудової міграції.*

Ключові слова: міграційні процеси, міжнародна трудова міграція, регулювання, еміграція, імміграція, рееміграція.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні міжнародна трудова міграція перетворилася на невід'ємну складову міжнародних економічних відносин і впливовий фактор світового розвитку. Глобалізація світової економіки створює нові умови для інтенсифікації міграційних процесів і сприяє глибоким перетворенням у структурі міграційних зв'язків країн та регіонів світу.

Нині практично всі країни світу беруть участь в обміні трудовими ресурсами, що викликає необхідність захисту їх національних інтересів. Водночас глобалізація, сприяючи розвитку масової міграції, привела до посилення проблем у сфері її регулювання. При цьому проблеми різних держав уподібнюються, а їх рішення вимагає вироблення відповідних механізмів регулювання міжнародної трудової міграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі питання сучасного розвитку міжнародних міграційних процесів, зокрема регулювання міжнародної трудової міграції, знайшли відображення в роботах відомих зарубіжних та вітчизняних науковців: Дж. Борхаса, Р. Брубейкера, В. Бьонінга, А. Гайдуцького, В. Гейця, Д. Елтиса, Ж. Зайончковської, А. Золберга, І. Івахнюк, В. Іонцева, С. Каслза, І. Кукурудзи, Е. Лібанової, О. Малиновської, Д. Мессі, С. Метелева, М. Міллера, Т. Медведкіна, М. Пайора, Ю. Пахомова, А. Поручника, О. П'ятковської, А. Румянцева, М. Романюка, Л. Рибаківського, С. Рязанцева, Дж. Солта, П. Стокера, І. Цапенко, А. Філіпенко, О. Чернеги, М. Шульги та ін.

Незважаючи на те, що низка важливих аспектів міжнародної трудової міграції розглядається у працях багатьох дослідників, залишаються недостатньо вивченими методи та інструменти її регулювання.

Формування цілей статті (постановка завдання). Головною метою цієї роботи є аналіз

міграційних політик країн світу та визначення пріоритетних механізмів регулювання міжнародної трудової міграції.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В економічній літературі термін «регулювання» розглядається як здійснення цілеспрямованого впливу на економічні й соціальні системи, їхнє формування і розвиток. «Регулювання» також трактують як вид управлінської діяльності, спрямованої на усунення відхилень, неточностей, недоліків тощо в керованій системі шляхом розроблення і запровадження керуючою системою відповідних заходів [1], або як форму цілеспрямованого управлінського впливу, що зорієнтований на підтримку рівноваги в управлінському об'єкті та на його розвиток шляхом застосування певних методів, інструментів, засобів [2, с. 105].

Водночас поняття «регулювання міжнародної трудової міграції» охоплює регулювання процесів міждержавного переміщення осіб із метою працевлаштування і, відповідно, усіх проблемних аспектів, що супроводжують ці процеси [3].

Регулювання міжнародної трудової міграції є складним процесом, оскільки на нього впливають багато факторів, а інтереси різних сторін є задіяними. Коли держава забезпечує дотримання міжнародних стандартів регулювання міграційних потоків, ураховуючи як інтереси держави, так і зовнішніх мігрантів, така політика сприяє вирішенню демографічних дисбалансів, розвитку ринку праці й допомагає у формуванні позитивного іміджу на міжнародній арені. І навпаки, відсутність узгодженої політики, яка б задіяла всі сфери впливу трудової міграції, провокує подальші дисбаланси, посилює соціально-економічні проблеми й може збільшувати нелегальну міграцію [4].

Сучасні національні міграційні політики формуються в контексті становлення глобальної системи регулювання міжнародної трудової міграції, яка є проявом нового політичного мислення і втіленням глобальної концепції розвитку світового співтовариства. У свою чергу, механізм регулювання міжнародної трудової міграції включає три рівні: національний (державна міграційна політика), міжнародний та інтеграційний.

На національному рівні регулювання між-

народною трудовою міграцією втілюється у проведенні державної міграційної політики, яка є частиною соціально-економічної політики країни й передбачає визначення режиму перетинання національних границь громадянами та іноземцями, установлення умов перебування іноземців та умови їх допуску до працевлаштування.

Головною сферою реалізації державної міграційної політики є регулювання зовнішньої міграції з метою захисту національних інтересів (реалізації міграційних пріоритетів), у тому числі покращення демографічної ситуації, рівня життя населення та забезпеченості національної економіки трудовими ресурсами. У реалізації заходів державної міграційної політики беруть участь не тільки органи державної влади, а й різноманітні неурядові організації, діяльність яких спрямована на впорядкування міграційних процесів і захист прав мігрантів. Цілі міграційної політики встановлюються залежно від характеру суспільних інститутів, що існують у країні, однак мають відповідати міжнародним нормам і глобальним традиціям регулювання громадського життя.

Міграційна політика повинна розглядатися як діяльність державної влади з упорядкування міграційних процесів, а також як комплекс (система) загальних і спеціальних заходів, які реалізуються державою і спрямовані на зміну якісної структури й параметрів динаміки міграційних потоків країни (на основі прямого та непрямого впливу).

Водночас необхідно зазначити, що регуляторний вплив держави на міграцію трудових ресурсів є складовою внутрішньої і зовнішньої політики держави, відповідних напрямів економічної, демографічної, соціально-інтеграційної, соціально-культурної та інших видів діяльності держави, її структур та інститутів.

Механізм регулювання міжнародною трудовою міграцією включає в себе ряд методів, інструментів, засобів, принципів і важелів, за допомогою яких відбувається регулювання механічного переміщення трудоактивного населення на національному, міжнаціональному та транснаціональному рівнях.

До основних методів регулювання зовнішньої трудової міграції зараховують адміністративно-правові, економічні та оперативні. Перші включають у себе заходи національно-

го законодавства, що визначають юридичний, політичний і професійний статуси іммігрантів у даній країні, дію національних служб міграції та заходи міжурядових угод із регулювання зовнішньої трудової міграції. Заходи економічного регулювання покликані створювати мотиваційні стимули для оптимізації міграційних потоків, у даному випадку – трудової міграції. Оперативні заходи виконують коригувальну і координуючу функції, а також здійснюють моніторинг трудових міграційних процесів.

У сучасних умовах економічний аспект національної міграційної політики має істотно посилюватися, у тому числі щодо завдання і засобів регулювання. Значущість економічних причин міжнародної трудової міграції змушує приділяти особливу увагу економічним бар'єрам і стимулам. Спектр економічних методів регулювання досить широкий і включає як прямий, так і непрямий вплив на міжнародну трудову міграцію та національну економіку загалом.

Прямі методи націлені на регулювання обсягів і структури еміграційних потоків. Вони включають у себе вимоги до суб'єктів трудової міграції: підприємств-посередників, мігрантів. Вимоги до підприємств, які займаються працевлаштуванням громадян за кордоном, досить жорсткі. Для отримання ліцензії необхідна наявність: належної організаційної та матеріально-технічної бази, інформаційно-комп'ютерної системи, можливостей професійної підготовки, мовного навчання емігрантів; кадрів відповідної кваліфікації; матеріальних (фінансових) гарантій і юридичної відповідальності за результати своєї діяльності.

До прямих методів також можна зарахувати структурну політику, основними цілями якої виступають запобігання витоку за кордон працівників дефіцитних спеціальностей. Серед основних елементів структурної політики можна виділити такі: лімітування видачі закордонних паспортів, заборона (пряма й непряма) на виїзд окремих категорій працівників і введення еміграційних квот; установлення термінів обов'язкової роботи в країні після завершення освіти за державний рахунок; виділення пріоритетних регіонів країни за критерієм зайнятості; диференціація ставок валютних платежів трудящих емігрантів.

Прямі методи включають і заходи щодо захисту прав трудящих-емігрантів шляхом вико-

ристання двосторонніх угод і контрактної форми найму робочої сили для роботи за кордоном, яка покликана забезпечити певні економічні й соціальні гарантії шляхом організації установ, фондів, представництв, призначення спеціальних посадових осіб тощо з метою контролю за виконанням умов міжнародних угод із трудової міграції, вирішення спірних питань у країні перебування мігрантів та дотримання їх основних прав [5].

Непрямі методи регулювання міжнародної трудової міграції покликані створити сприятливий еміграційний клімат, вони включають у себе засоби заохочення валютних переказів з-за кордону та їх ефективне використання, зокрема надання пільг із валютних внесків у національних банках, де вищий відсоток за депозитами порівняно із внутрішніми вкладками, звільнення депозитів від податків тощо. У місцях найбільшого скупчення емігрантів відкриваються філії вітчизняних банків. Відбувається продаж робочим-емігрантам цінних паперів, що не обкладаються податком. Важливим є створення сприятливого клімату використання валютних коштів для придбання товарів, землі, виробничого обладнання, а також відкриття спеціалізованих державних установ із консультаційними функціями.

Також до непрямих методів належать спеціальні емігрантські програми, які додатково прийняті в багатьох країнах із метою повернення мігрантів з-за кордону та їх працевлаштування у країні, а також митні пільги для мігрантів, які повернулися. Їх уводять практично всі країни-донори робочої сили.

Отже, сучасне економічне регулювання міжнародної трудової міграції характеризується різноманітністю напрямів, може включати як стимулюючий, так і обмежувальний вплив. Використання економічних методів залежить від ресурсних факторів проведення міграційної політики і пов'язує її із загальною економічною політикою.

Вплив правових та економічних методів доповнюється заходами інформаційного характеру, які покликані впливати на ідеологічні передумови міграції і задіяти соціально-психологічні фактори її виникнення. Такі заходи передбачають використання різноманітних інструментів інформаційного впливу на соціальні групи, прийняті рішення і характер поведінки реальних і потенційних мігрантів.

Найважливішою передумовою формування механізмів та інструментів регулювання міжнародної трудової міграції є відповідна активність країн та орієнтація їх міграційних політик. Регулювання зовнішньої міграції на національному рівні націлене на забезпечення гармонічної взаємодії з міжнародним співтовариством. При цьому значимість державної (національної) міграційної політики постійно зростає, а її функціональне наповнення зазнає істотних змін. Першочерговим завданням держави стає контроль за динамікою і структурними особливостями міжнародних потоків робочої сили, які спрямовуються до її території з метою обмеження їхнього негативного впливу на наявний у країні людський потенціал, сприяння його покращанню та ефективному використанню [6].

У реалізації міграційної політики задіяні не тільки державні структури, але й суспільні інститути (діаспори, різні асоціації, об'єднання тощо). Їх діяльність спрямована на захист інтересів різних соціальних груп і часто виходить на міжнародний рівень. Між державою і суспільними інститутами можуть виникати певні протиріччя, що змушує погоджувати регулюючі заходи, виробляти єдині погляди на вирішення проблем міжнародної трудової міграції.

Через перманентність міжнародної соціальної мобільності міграційна політика за своєю спрямованістю в сучасних умовах орієнтована, головним чином, на регулювання зовнішньої міграції населення. Окрім «зовнішньої» спрямованості, вона має значний вплив на внутрішнє середовище країни (особливо господарську й соціальну сфери), тому її заходи інтегровані в загальну соціально-економічну політику держави.

Інструменти регулювання державної міграційної політики залежать від типу участі країни у глобальних міграційних процесах (донор або реципієнт трудових ресурсів), що зокрема визначає важливість і ступінь розвитку двох видів міграційної політики – еміграційної та імміграційної політики. Водночас державне регулювання здійснюється через прийняття з бюджету фінансованих програм, спрямованих на обмеження припливу іноземної робочої сили (імміграції) або на стимулювання мігрантів до повернення на батьківщину (рееміграції).

Регулювання імміграції полягає в тому, що держава не перешкоджає в'їзду тих категорій працівників, які потрібні в даній країні, обмежуючи в'їзд усім іншим. Перелік бажаних іммігрантів варіюється кожною країною, але, зазвичай, вони належать до однієї з визначених країною категорій.

Імміграційна політика формується за допомогою інструментів регулювання міжнародної трудової міграції. До першої групи таких інструментів належать «якісні вимоги до іноземної робочої сили». На сьогодні багато країн відчувають нестачу у кваліфікованих кадрах. Так, наприклад, в ОАЕ потрібні дипломовані лікарі й середній медичний персонал, в Австралії – фахівці з комп'ютерної техніки з вищою освітою та ін. Однак, законодавства всіх приймаючих країн установлюють жорсткі вимоги до рівня освіти та стажу роботи за спеціальністю. Мінімальною вимогою до рівня освіти вважається закінчення повного курсу середньої школи або професійно-технічного училища, що має підтверджуватися відповідним дипломом. У більшості випадків диплом необхідно підтверджувати або оцінювати у приймаючій країні на предмет відповідності вимог до фахівця відповідної сфери.

Приймаючими країнами під час працевлаштування пріоритет віддається фахівцям, які мають, як мінімум, 3-5 років стажу роботи за спеціальністю. Можуть вимагати також і рекомендаційні листи. Для більшості професій необхідні кваліфікаційні гарантії у вигляді диплома про вищу або спеціальну освіту. Наприклад, в Австралії приймають фахівців із професійним стажем не менше 3-х років, а на Кіпрі – 2-х років.

Заохочуються іммігранти зі стажем роботи за спеціальністю і високою професійною підготовкою, яка оцінюється за спеціально розробленою методикою. Іммігрант повинен протягом останніх п'яти років, які безпосередньо передують його приїзду у США, мати мінімум два роки стажу роботи за спеціальністю. Мінімальний рівень освіти іммігрантів повинен відповідати рівню американської школи (12-річний курс навчання).

Для деяких категорій висококваліфікованих фахівців була введена спрощена схема «робочої авторизації», яка не потребує процедур, необхідних для видачі звичайних дозволів на роботу. До таких фахівців належать:

ІТ-професіонали, інженери-будівельники й конструктори, лікарі. Іноземці, які мають запрошення від ірландської фірми на роботу за цими спеціальностями, можуть отримати в ірландському посольстві або консульстві «авторизацію» терміном на два роки, що не вимагає додаткових дозволів на роботу й одночасно замінює собою робочу візу.

Перевагою системи авторизації є те, що вона не має обмежень, характерних для загальної схеми дозволів на роботу, не передбачає «прив'язки» мігранта до роботодавця і дає можливість працівникам-мігрантам вільно виходити на внутрішній ринок праці, змінювати роботу тощо.

Водночас Ірландія приймає подібні схеми і для окремих категорій працівників (будівельники, медсестри, доглядальниці і молодший обслуговуючий персонал), пропозиція яких обмежена на внутрішньому ринку праці. Отже, Ірландія – одна з перших європейських країн, які розповсюдили ліберальніші схеми імміграції на тимчасових трудових мігрантів невисокої кваліфікації.

Наступним інструментом регулювання міжнародної трудової міграції є віковий ценз. В основному країни-імпортери приймають іноземних робітників 20-40 років. Обмежується приплив іммігрантів похилого віку, жінок із малолітніми дітьми, оскільки ці категорії громадян збільшують витрати на соціальну сферу у приймаючих країнах. Наприклад, в Алжирі вік робітників різних спеціальностей не повинен перевищувати 40 років; Швеція й Норвегія мають гостру потребу в буровиках-нафтовиках 20-40 років.

Також законодавства приймаючих країн висувають жорсткі вимоги до стану здоров'я іммігрантів. У країни не допускаються наркомани, психічно хворі люди, люди, заражені вірусом СНІД. Іммігранти зобов'язані подати довідку про стан свого здоров'я, завірену консульською установою приймаючої країни, або пройти спеціальне медичне обстеження. У США не допускаються наркомани й особи, які страждають різними видами психічних захворювань. Шведські й норвезькі фірми-наймачі проводять попереднє медичне та психологічне тестування іноземних кандидатів на в'їзд.

Інструментами регулювання міжнародної трудової міграції можуть також бути обмеження особистісного характеру. Наприклад, у

США обмежується в'їзд членів комуністичної або будь-якої іншої партії тоталітарного типу. В Ірландії відмовляють іноземцям, раніше засудженим на строк більше одного року.

Наступним інструментом є пряме квотування імпорту робочої сили. Щорічно приймаюча країна визначає максимальну кількість іммігрантів, яка розраховується на основі показника імміграційної квоти. Це робиться для того, щоб приплив іммігрантів не викликав зростання безробіття у приймаючих країнах. Наприклад, співвідношення чисельності іноземців і місцевих працівників на підприємствах у Греції має становити 1:10.

Кількісні квоти можуть уводитися в рамках: всієї економіки загалом, визначаючи максимальну частку іноземної робочої сили серед інших трудових ресурсів; окремих галузей, визначаючи максимальну частку іноземних робітників серед всіх зайнятих у даній галузі; окремих підприємств, визначаючи максимальну частку іноземних робітників на одному підприємстві; обмеження на загальну кількість іммігрантів, які приїжджають у країну протягом року.

Економічне регулювання передбачає певні фінансові обмеження, що забезпечують скорочення чисельності мігрантів. Країни-імпортери, у першу чергу, приймають іммігрантів, готових інвестувати в економіку приймаючої країни визначену законом суму та створити певну кількість робочих місць. За законодавством деяких країн іммігранти для працевлаштування на місцеве підприємство зобов'язані сплатити до державного бюджету певну суму грошей. Так, наприклад, у Словаччині прості працівники-мігранти повинні вносити плату за працевлаштування. В Ірландії за дозвіл на роботу протягом 4 місяців треба сплатити мито в розмірі 100 ірландських фунтів.

Більшість приймаючих країн установлюють максимальні терміни перебування іноземних робітників на їхніх територіях. Після закінчення цього терміну іноземні робітники повинні залишити країну або одержати дозвіл на продовження свого перебування у країні. Наприклад, у Зімбабве дозвіл на тимчасову роботу видається на строк не більше п'яти років, у Польщі – на півроку, у Норвегії – на один рік.

Інструменти регулювання міжнародної трудової міграції формують також національно-географічні пріоритети країни. Практично

кожна приймаюча країна законодавчо встановлює географічну й національну структуру імміграції. Вона, зазвичай, регулюється за допомогою кількісних квот на в'їзд іммігрантів із певних країн. Іноді, щоб уникнути звинувачень в упередженості та порушенні прав людини, уряд проводить у рамках географічних квот лотереї на право іммігрувати між представниками з різних країн або одного географічного регіону.

Також до інструментів регулювання міжнародної трудової міграції належать система санкцій, що діють стосовно незаконних трудящих-мігрантів, осіб, зайнятих незаконним імпортом робочої сили, роботодавців, які незаконно використовують трудящих-мігрантів.

Ще однією групою інструментів є програми репатріації, метою яких є стимулювання відпливу трудящих-мігрантів. Використання цих інструментів має свою специфіку. Масштаби їх застосування безпосередньо залежать від економічних і соціальних проблем, їх поєднання з потребами. Тому рестрикція міграційних потоків усе більше будується на принципі селективності, орієнтується на окремі категорії мігрантів, виділені за якісними ознаками (вік, стать, рівень освіти і професійної підготовки та ін.). Обмеження виїзду певних категорій потенційних мігрантів вирішуються переважно методами економічного стимулювання.

Інструменти регулювання міжнародної трудової міграції представляють собою програми регулювання міграційних процесів, які використовуються країнами-учасницями, для збалансованості попиту робочої сили з її пропозицією на міжнародному ринку праці. Дані програми виконуються за допомогою засобів регулювання міжнародної трудової міграції. Загалом кожна країна розробляє свої засоби щодо регулювання припливу й відпливу робочої сили залежно від внутрішньоекономічного становища певної країни. При чому характерною рисою регулювання міграційних процесів є те, що пріоритети в цій галузі віддаються національним державам [7].

Традиційні державні міри рееміграції полягають у розробці відповідних програм її стимулювання. Вони включають широке коло заходів, починаючи із примусової репатріації незаконних іммігрантів до надання матеріальної допомоги іммігрантам, які бажають повернутися на батьківщину. Однак ефективність цих

програм досить низька. Діють також програми професійної підготовки іммігрантів, за яких, одержавши освіту в розвиненій країні, іммігранти можуть розраховувати на більш престижну й високооплачувану роботу в себе на батьківщині. Однак інтерес іммігрантів до цих програм досить низький, тому що вони не дають гарантій працевлаштування після повернення на батьківщину. У свою чергу, програми економічної допомоги країнам масової еміграції дозволяють розвиненим країнам укласти угоди із країнами-експортерами робочої сили про інвестиції частини переказів працівників на батьківщину й частини державних коштів у створення нових підприємств у країнах, що розвиваються, які могли б стати місцем роботи для реемігрантів (наприклад, Німеччина й Туреччина) [8].

Водночас проводиться й політика, спрямована на рееміграцію деякої частини населення країни. З цією метою підтримується етнокulturне середовище, що сприяє збереженню національних традицій іммігрантів та їхніх зв'язків із батьківщиною.

Зростання масштабів міжнародної трудової міграції та вплив її на національні економіки, а також загострення ряду загальних для країн проблем обумовили активізацію регулювання міжнародної трудової міграції на міждержавному рівні.

Регулювання міжнародних міграційних процесів на міждержавному рівні буває: одностороннім – це державне регулювання міграційних процесів згідно із власними інтересами й без узгодження з іншими державами; двостороннім – це регулювання міграційних процесів на основі двосторонніх міждержавних угод; багатостороннім – базується на підписанні міжнародних угод, конвенцій на загальносвітовому рівні, а також у межах окремих інтеграційних угруповань. Відтак, кожна країна керується власними напрямками та цілями міграційної політики, вибором інструментів регулювання й визначення необхідних заходів.

У цьому контексті пріоритетна увага приділяється гармонійності взаємодії суспільства приймаючої країни та співтовариства мігрантів. Для виключення протиріч як тимчасові, так і постійні мігранти повинні бути максимально адаптовані до інонаціонального середовища. Дана проблема виникає у випадку взаємодії мігрантів з корінними національностями-

ми, може здобувати гострий характер і вести до різних негативних наслідків. Адаптація виступає передумовою максимізації позитивних ефектів зовнішньої міграції для країни, тому перетворюється на самостійний напрям міграційної політики. Вона передбачає запровадження певних механізмів інтеграції іммігрантів та реалізацію спеціальних адаптаційних заходів із відповідними витратами держави.

Найважливішим напрямом національних міграційних політик стає інституціоналізація форм суспільно-політичного (ліги, суспільні й культурні організації та ін.) та економічного (наприклад страхові компанії) життя мігрантів, а також якісний захист їхніх особистих інтересів. Усе більше значення в регулюванні процесів міграції відіграють діаспори й імміграційні співтовариства, з якими налагоджується соціальний і політичний діалог.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Останнім часом практично у всіх країнах світу відбулись суттєві зміни, що викликали необхідність запровадження конкретних механізмів регулювання міжнародної трудової міграції, які повинні забезпечити відповідність не тільки економічних і соціальних інтересів суспільства, але й інтересів різних держав і прав мігрантів. Розробка моделі оптимального поєднання методів та інструментів регулювання міжнародної трудової міграції становить основу подальших досліджень автора в даному напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щєбликіна І. О. Основи менеджменту [Електронний ресурс] / І. О. Щєбликіна, Д. В. Грибова. – Мелітополь : Вид. буд. Мелітоп. міськ. друк., 2015. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/75154/management/regulyuvannya_zagalna_funktsiya_menedzhmentu#98 (дата звернення: 11.09.2016). – Назва з екрана.
2. Государственное регулирование рыночной экономики / под ред. В. И. Кушлина. – Москва : Дело, 2001. – 280 с.
3. П'ятковська О. Р. Механізми регулювання міжнародної трудової міграції: визначення

операційного поняття / О. Р. П'ятковська. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 66–70.

4. Курунова Ю. О. Міжнародна трудова міграція та міграційна політика / Ю. О. Курунова // Актуальні проблеми розвитку соціокультурної сфери : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Львів : Центр суспільних інновацій, «Сполом», 2014. – С. 19–26.
5. Государственная и межгосударственная миграционная политика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy.ru/ekonomicheskie-otnosheniya-mejdunarodnyie/gosudarstvennaya-mejgosudarstvennaya-migratsion-18124.html> (дата звернення: 17.11.2016). – Назва з екрана.
6. Гуменюк Ю. П. Людський капітал та вплив його глобального переливу на соціально-економічний розвиток / Ю. П. Гуменюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2010. – № 682. – С. 259–270.
7. Гриньова В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / В. М. Гриньова, Г. Ю. Шульга. – Київ : Знання, 2010. – 310 с.
8. Міжнародна трудова міграція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bookz.com.ua/3/6.htm> (дата звернення: 24.11.2016). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Shchablykina, I. O. & Hrybova, D. V. (2015). *Osnovy menedzhmentu [Fundamentals of management]*. Melitopol : Vyd. bud. Melitop. misk. druk. Retrieved from http://pidruchniki.com/75154/management/regulyuvannya_zagalna_funktsiya_menedzhmentu#98 (accessed 11 September 2016) [in Ukrainian].
2. Kushlina, V. I. (2001). *Gosudarstvennoe regulirovanie rynochnoj jekonomiki [State regulation of the market economy]*. Moscow : Delo [in Russian].

3. Piatkovska, O. R. (2015). Mekhanizmy rehuliuвання mizhnarodnoi trudovoi mihratsii: vyznachennia operatsiinoho poniattia [Mechanisms of regulation of international labor migration: defining the operational concept]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 6, 66–70 [in Ukrainian].
4. Kurunova, Iu. O. (2014). Mizhnarodna trudova mihratsiia ta mihratsiina polityka [International labor migration and migration policy]. Proceedings from Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Aktualni problemy rozvytku sotsiokulturnoi sfery» – *The International Scientific and Practical Conference «Actual problems of socio-cultural sphere»*. (pp. 19–26). Lviv : Centre for Social Innovation [in Ukrainian].
5. Gosudarstvennaja i mezhgosudarstvennaja migracionnaja politika [Government and intergovernmental migration policy] (n. d.). [http://economy-ru.com/ekonomicheskije-otnosheniya-mejdunarodnyie/gosudarstvennaya-mejgosudarstvennaya-](http://economy-ru.com/ekonomicheskije-otnosheniya-mejdunarodnyie/gosudarstvennaya-mejgosudarstvennaya-migratsion-18124.html)
[migratsion-18124.html](http://economy-ru.com/ekonomicheskije-otnosheniya-mejdunarodnyie/gosudarstvennaya-mejgosudarstvennaya-migratsion-18124.html). Retrieved from <http://economy-ru.com/ekonomicheskije-otnosheniya-mejdunarodnyie/gosudarstvennaya-mejgosudarstvennaya-migratsion-18124.html> (accessed 17 November 2016) [in Russian].
6. Humeniuk, Iu. P. (2010). Liudskyi kapital ta vplyv yoho hlobalnogo perelyvu na sotsialno-ekonomichnyi rozvytok [Human capital and its global impact on the flow of economic and social development]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik» – Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic»*: Collected papers, 682, 259–270 [in Ukrainian].
7. Hrynova, V. M. & Shulha, H.Iu (2010). *Ekonomika pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny [Economics of Labour and sociolabor relations]*. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].
8. Mizhnarodna trudova mihratsiia [International labor migration] (n. d.). <http://www.bookz.com.ua/3/6.htm>. Retrieved from <http://www.bookz.com.ua/3/6.htm> (accessed 24 November 2016) [in Ukrainian].

О. В. Лошенко (Киевский национальный торгово-экономический университет). **Государственное регулирование международной трудовой миграции в странах мира.**

Аннотация. Цель статьи заключается в выявлении основных методов регулирования международной трудовой миграции на национальном, международном и интеграционном уровнях. Статья посвящена анализу миграционных политик стран мира с целью определения приоритетных механизмов регулирования международной трудовой миграции. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** Разработаны механизмы и особенности регулирования международной трудовой миграции странами мира, которые включают в себя, в первую очередь, качественные требования к иностранной рабочей силы, упрощенную схему «рабочей авторизации», возрастной ценз, требования к состоянию здоровья иммигрантов, ограничения личностного характера, прямое квотирование импорта рабочей силы, систему санкций, программы репатриации и т. п. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обосновано, что внедрение предложенных механизмов будет способствовать интеграции Украины в мировой рынок труда, сотрудничеству с зарубежными украинцами, укреплению конкурентных преимуществ от обмена трудовыми ресурсами и предотвращению негативных последствий международной трудовой миграции. Основные научные положения статьи можно использовать как в практике предприятий различных сфер деятельности, так и для государства в целом в вопросах регулирования международной трудовой миграции.

Ключевые слова: миграционные процессы, международная трудовая миграция, регулирование, эмиграция, иммиграция, реэмиграция.

O. Losheniuk (Kyiv National University of Trade and Economics). **Government regulation of international labor migration in the countries of the world.**

Summary. Purpose. The article is devoted basic methods of regulation of international labour migration at national, international and integration level. The article is sanctified to the analysis of

*migration policy of the world countries with the aim of determination of priority mechanisms of regulation of international labour migration. **Methodology of research.** Solving tasks in the article by means of general and special methods of investigation, analysis and synthesis, generalization and systematization, the dialectical approach. **Findings.** The mechanism and features of regulation of international labor migration by the world countries are developed, which include, first of all, "the quality requirements for foreign labor," simplified "working authorize" age qualification requirements for the health of immigrants, restriction of personal character, direct import quotas of labor, a system of sanctions programs repatriation and more. **Practical value.** The article substantiates the that the implementation of the proposed mechanism will facilitate Ukraine's integration into the global labor market, cooperation with foreign Ukrainian, strengthen the competitive advantages of sharing human resources and preventing the negative effects of international migration. The main scientific position of article can be used in the practice of enterprises in various areas of activity and for the state as a whole in the regulation of international labor migration.*

Keywords: migration processes, international labor migration, regulation, emigration, immigration, reemigration.

Стаття надійшла 25 листопада 2016 року.